

MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I ŠPORTA

AGENCIJA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OBRAZOVANJE ODRASLIH

DRŽAVNO NATJECANJE IZ OSNOVA ELEKTROTEHNIKE I MJERENJA U ELEKTROTEHNICI

RJEŠENJA ZADATAKA ZA TEORIJSKI DIO NATJECANJA

Naputak za nastavnike:

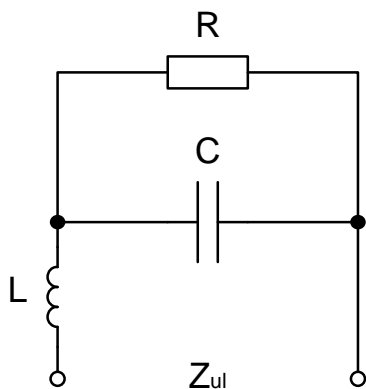
1. Raspoloživo vrijeme za rad je 100 minuta
2. Natjecatelji rješavaju zadatke isključivo kemijskom olovkom
3. Rješenje koje ne sadrži mjernu jedinicu ne smatra se točnim
4. Ispitno povjerenstvo vrjednovat će svaki način rješavanja zadataka koji u konačnici vodi do točnog rješenja i fizikalno je vjerodostojan.
5. Za tumačenje Pravilnika nadležno je Državno Povjerenstvo
6. Nije dopušteno mijenjati raspodjelu bodova po zadacima prilikom vrednovanja rezultata.

SREDNJA ŠKOLA PETRA ŠEGEDINA KORČULA

24 – 25. travnja, 2018.

ZADATAK 1

Za sklop prema slici ulazna impedancija pri frekvenciji $f=0$ Hz, iznosi $Z_0=10 \Omega$. Koliko iznosi X_C na rezonantnoj frekvenciji ako sklop u rezonanciji ima ulaznu impedanciju $Z_R=2 \Omega$? Kolika je vrijednost djelatnog otpora R ?

RJEŠENJA		MOGUĆI BODOVI	UČINAK
VELIČINA	REZULTAT		
R	10Ω	3	
X_C	5Ω	5	
UKUPNO BODOVA		8	

Potpis ocjenjivača: _____

RJEŠENJE:

Za $f=0$ Hz $X_L=0$ X_C je neizmjenljivo $Z_{UL} = R = 10\Omega$ ..... 3 boda

Na rezonantnoj frekvenciji vrijedi:

$Im\{Z_R\} = 0$ $Re\{Z_R\} = 2\Omega$ ..... 2 boda

Potrebno je odrediti realni dio od ulazne impedancije na rezonantnoj frekvenciji

$$\underline{Z}_R = jX_L + \frac{-jX_C \cdot R}{-jX_C + R} = jX_L + \frac{-jX_C \cdot R}{-jX_C + R} \cdot \frac{jX_C + R}{jX_C + R} = jX_L + \frac{-jX_C \cdot R^2 + R \cdot X_C^2}{X_C^2 + R^2}$$

$$Re\{Z_R\} = \frac{R \cdot X_C^2}{X_C^2 + R^2} = 2$$

$$\frac{10 \cdot X_C^2}{X_C^2 + 100} = 2$$
 ..... 3 boda

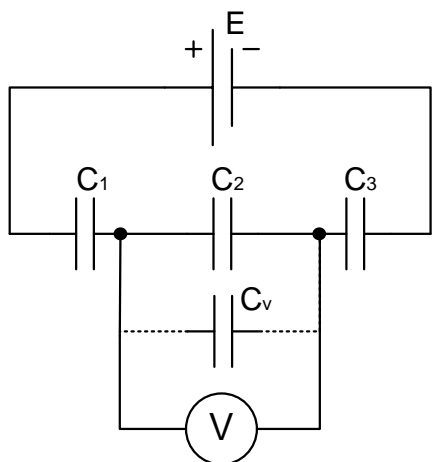
$$X_C = 5\Omega$$
 ..... 1 bod

ZADATAK 2

Za električnu shemu prema slici potrebno je odrediti:

- Koliki će napon U_{VA} pokazati idealni voltmetar nakon što je nastupilo stacionarno stanje?
- Koliki bi napon U_{VB} pokazao voltmetar u stacionarnom stanju, ako bismo uzeli u obzir da voltmetar ima vlastiti kapacitet $C_V = C_1/2$?

Zadano je: $E = 100V$, $C_3 = C_1$, $C_2 = 2C_1$.

RJEŠENJA		MOGUĆI BODOVI	UČINAK
VELIČINA	REZULTAT		
U_{VA}	20V	5	
U_{VB}	16.67V	3	
UKUPNO BODOVA		8	

Potpis ocjenjivača: _____

RJEŠENJE:

a) Idealni voltmetar

$$U_{VA} = \frac{Q}{C_2} \quad Q = C_{UK}E \quad \dots\dots\dots 1 \text{ bod}$$

$$C_{13} = C_1/2, \quad C_{UK} = \frac{\frac{C_1}{2} \cdot C_2}{\frac{C_1}{2} + C_2} = \frac{C_1 \cdot C_2}{C_1 + 2C_2} \quad \dots\dots\dots 2 \text{ boda}$$

$$Q = \frac{C_1 \cdot C_2}{C_1 + 2C_2} \cdot E$$

$$U_{VA} = \frac{C_1}{C_1 + 2C_2} \cdot E = \frac{C_1}{C_1 + 2(2C_1)} \cdot E = \frac{E}{5} \quad U_{VA} = 20V \quad \dots\dots\dots 2 \text{ boda}$$

b) $C_V = C_1/2$

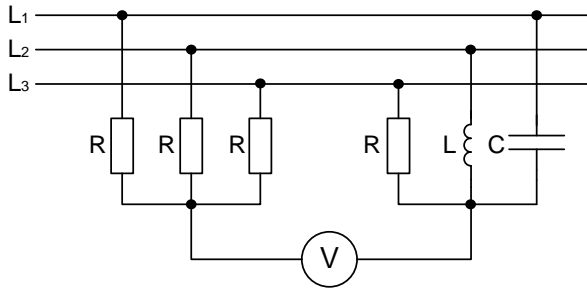
$$U_{VB} = \frac{C_1}{C_1 + 2(C_2 + C_V)} \cdot E = \frac{C_1}{C_1 + 2\left(2C_1 + \frac{C_1}{2}\right)} \cdot E = \frac{E}{6} \quad \dots\dots\dots 2 \text{ boda}$$

$$U_{VB} = 16.67V \quad \dots\dots\dots 1 \text{ bod}$$

ZADATAK 3

Dva trofazna trošila spojena su na simetričnu trofaznu mrežu faznog napona $U_F=220V$. Odredite koliki napon U_V će izmjeriti idealni voltmetar ako ga spojimo na način prikazan na električnoj shemi? Koliki je fazni kut izmjerenog napona?

Zadano je: $U_F=220V$, $R=X_L=X_C=10\Omega$.

RJEŠENJA		MOGUĆI BODOVI	UČINAK
VELIČINA	REZULTAT		
U_V	600V	4	
φ	150°	2	
UKUPNO BODOVA		6	

Potpis ocjenjivača: _____

RJEŠENJE:

$$U_V = \frac{U_{F1}}{-jX_C} + \frac{U_{F2}}{jX_L} + \frac{U_{F3}}{R}$$

$$= \frac{1}{\frac{1}{-jX_C} + \frac{1}{jX_L} + \frac{1}{R}}$$

..... 2boda

$$U_V = \frac{\frac{220^{L0}}{10^{L-90}} + \frac{220^{L-120}}{10^{L90}} + \frac{220^{L120}}{10}}{\frac{1}{10}} \dots\dots\dots 1 \text{ bod}$$

$$U_V = 10(22^{L90} + 22^{L-210} + 22^{L120}) = 10(j22 - 19 + j11 - 11 + j19) = -300 + j520$$

$$U_V = 600^{L150} \text{ V}$$

Napon koji mjeri voltmetar:

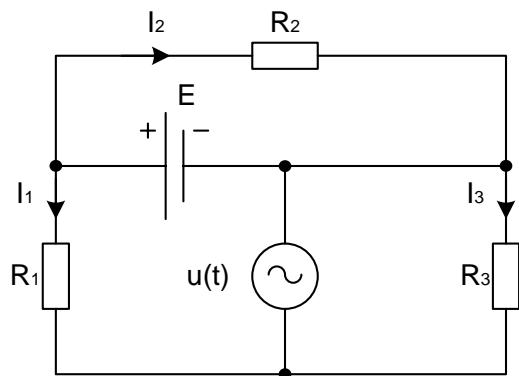
$$U = 600V \dots\dots\dots 1 \text{ bod}$$

Fazni kut napona

$$\varphi = 150^\circ \dots\dots\dots 2 \text{ boda}$$

ZADATAK 4

Za električnu mrežu prema slici treba odrediti efektivne vrijednosti struja I_1 , I_2 , i I_3 .
 Kolika djelatna snaga P_1 , P_2 , i P_3 se troši na otpornicima R_1 , R_2 , i R_3 ?
 Zadano je: $u(t)=141\sin 314t$, $E=100V$, $R_1=R_2=R_3=10\Omega$.

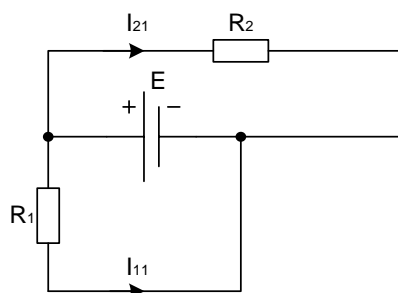
RJEŠENJA		MOGUĆI BODOVI	UČINAK
VELIČINA	REZULTAT		
I_1	14.1A	3	
I_2	10A	1	
I_3	10A	1	
P_1	2000W	2	
P_2	1000W	1	
P_3	1000W	1	
UKUPNO BODOVA		9	

Potpis ocjenjivača: _____

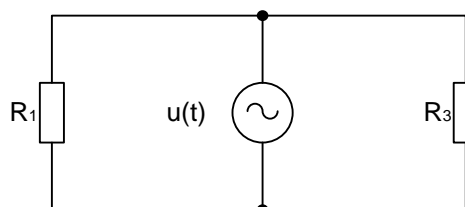
RJEŠENJE:

Zadatak rješavamo primjenom metode superpozicije.

Kroz otpornik R_2 teče samo istosmjerna struja (sl.1), a kroz R_3 samo izmjenična (sl.2)

Sl.1

Sl.2

$$I_2 = E/R_2 = 100/10 = 10A \quad (1 \text{ bod})$$

$$P_2 = E^2/R_2 = 10000/10 = 1000W \quad (1 \text{ bod})$$

$$I_3 = U/R_3 = 100/10 = 10A \quad (1 \text{ bod})$$

$$P_3 = U^2/R_3 = 10000/10 = 1000W \quad (1 \text{ bod})$$

Struja I_1 i snaga P_1 su rezultat djelovanja oba izvora.

$$P_{11} = E^2/R_1 = 10000/10 = 1000W$$

$$P_{12} = U^2/R_1 = 10000/10 = 1000W$$

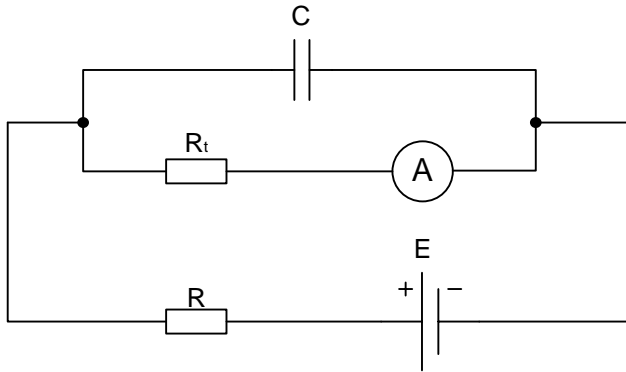
$$P_1 = P_{11} + P_{12} = 2000W \quad (2 \text{ boda})$$

Efektivnu vrijednost struje I_1 računamo preko disipacije snage na otporniku

$$I_1 = \sqrt{\frac{P_1}{R_1}} = \sqrt{\frac{2000}{10}} = 14.1A \quad (3 \text{ boda})$$

ZADATAK 5

Na sobnoj temperaturi mreža je u stacionarnom stanju, a idealni ampermetar pokazuje $I_A=450\text{mA}$. Otpornik R_t je temperaturno ovisan. Za vrijeme dok otpornik R_t zagrijemo za 50°C , do ponovne uspostave stacionarnog stanja kroz kondenzator protekne količina naboja $\Delta Q=15\text{nAs}$. Treba odrediti temperaturni koeficijent α otpornika R_t . Zadano je: $C=10\text{nF}$, $E=24\text{V}$, $R=20\Omega$.

RJEŠENJA		MOGUĆI BODOVI	UČINAK
VELIČINA	REZULTAT		
α	0.0064	9	
UKUPNO BODOVA		9	

Potpis ocjenjivača: _____

RJEŠENJE:

$$I_A = \frac{E}{R_{t20}} \quad E = I_A(R + R_{t20})$$

$$R_{t20} = \frac{E - I_A \cdot R}{I_A} = \frac{24 - 0.45 \cdot 20}{0.45} = 33.33\Omega \quad (1 \text{ bod})$$

$$\Delta U = \frac{\Delta Q}{C} = \frac{15 \cdot 10^{-9}}{10 \cdot 10^{-9}} = 1.5\text{V} \quad (\text{promjena napona na kondenzatoru}) \quad (1 \text{ bod})$$

$$U_{t20} = I_A \cdot R_{t20} = 0.45 \cdot 33.33 = 15\text{V} \quad (1 \text{ bod})$$

$$U_{t70} = U_{t20} + \Delta U = 15 + 1.5 = 16.5\text{V} \quad (1 \text{ bod})$$

$$U_{R70} = 24 - U_{t70} = 24 - 16.5 = 7.5\text{V} \quad (1 \text{ bod})$$

Na 70°C ampermetar mjeri struju I_{A70}

$$I_{A70} = \frac{U_{R70}}{R} = \frac{7.5}{20} = 0.375\text{A} \quad (1 \text{ bod})$$

Otpor promjenjivog otpornika na 70°C :

$$R_{t70} = \frac{U_{t70}}{I_{A70}} = \frac{16.5}{0.375} = 44\Omega \quad (1 \text{ bod})$$

Određivanje temperaturnog koeficijenta α

$$R_{t70} = R_{t20}(1 + \alpha\Delta T) \quad \rightarrow \quad \alpha = \frac{R_{t70} - R_{t20}}{R_{t20} \cdot \Delta T} \quad \rightarrow$$

$$\alpha = \frac{44 - 33.33}{33.33 \cdot 50} = 0.0064 \quad (2 \text{ boda})$$